

INTEGRUOJAMOSIOS PROGRAMOS 2018/2019 M.M.

Bendrujų kompetencijų ugdymas III-IV klasėse

I. Bendrosios nuostatos

1. Bendrujų kompetencijų ugdymas yra integruojamoji Bendrujų programų sritis, apimanti naują, svarbų mokiniams ir visuomenei ugdymo turinį, kuris yra reikalingas įvairioms šiuolaikinio žmogaus veiklos sritims.
2. Programos paskirtis – ugdyti bendrąsias kompetencijas, kurios yra svarbi sudedamoji visų dalykų kompetencijų dalis ir itin reikšmingos asmens brandai ir rengimuisi tolesniam mokymuisi ir profesinei karjerai.
3. Bendrujų kompetencijų ugdymas integruojamas į visų dalykų ugdymo turinį. Jis turi atsispindėti tiek pamokinėje, tiek nepamokinėje veikloje.

II. Ugdymo srities ir kompetencijų ugdymo tikslai

4. **Ugdymo srities tikslas** - padėti mokiniams ugdytis gyvenimui žinių visuomenėje būtinas mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, socialinę pilietinę, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninę ir kultūrinę kompetencijas.
5. **Kompetencijų ugdymo tikslai.**
  - 5.1. Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti atsakingą už savo mokymąsi, gebantį pasirinkti mokymosi strategijas ir būdus, numatyti tikslus ir jų siekti, įgijusį svarbiausius mokymosi gebėjimus ir pasirengusį tobulinti savo mokymąsi asmenį.
  - 5.2. Komunikavimo kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti gebantį veiksmingai komunikuoti ir kurti bendrą prasmę asmenį.
  - 5.3. Pažinimo kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti mąstantį, pasirengusį spręsti problemas ir tyrinėti asmenį.
  - 5.4. Socialinės pilietinės kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti atsakingą, sąžiningą, aktyvų, demokratinėmis nuostatomis besivadovaujantį, tėvynę mylintį pilietį.
  - 5.5. Iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti nebijantį rizikuoti, atkaklų, vertinantį autentiškumą, gebantį išradingai įgyvendinti idėjas atsakingą kūrėją ir novatorių.
  - 5.6. Asmeninės kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti pozityviai mąstantį, garbingą, sąžiningą, sunkumus įveikti gebantį, atsakingą savo gyvenimo kūrėją.
  - 5.7. Kultūrinės kompetencijos ugdymo tikslas – išugdyti sąmoningą kultūros puoselėtoją ir kūrybingą kultūros procesų dalyvį.

III. Programos įgyvendinimas

6. Ugdant mokinių esminius dalykų gebėjimus ir bendrąsias kompetencijas, stiprinti mokinių mokymosi motyvaciją. Mokiniai privalo suprasti gebėjimų ir kompetencijų svarbą savo gyvenimui, mokymuisi, būsimai darbinei karjerai ir patys prisiimti atsakomybę už savo kompetencijas. Mokiniam padėti suprasti, kaip kompetencijos įgyjamos, kokiais metodais jas galima ugdyti ir kokius kompetencijų ugdymosi tikslus jie turėtų sau kelti, atsižvelgdami į savo mokymosi pasiekimus.
7. Kiekvienos kompetencijos ugdymą būtina planuoti. Keliant bendrujų kompetencijų ugdymo tarpinius tikslus, vertinant ugdymo organizavimą ir pasiekimus, naudinga kompetenciją išskaidyti į smulkesnes sudedamąsias dalis ir gebėjimus.
8. Norint pasiekti gerus kompetencijų ugdymo rezultatus, ypač svarbu tinkamai individualizuoti ugdymą. Skaidant kompetenciją į sudedamąsias dalis, būtina mąstyti kritiškai

ir kūrybingai ieškoti veiksmingų sprendimų. Į kompetencijų ugdymo tikslų formulavimą ir planavimą svarbu įtraukti ir mokinius. Tai motyvuoja mokinius, skatina prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi, gerina mokymosi rezultatus.

9. Apsibrėžti kiekvienos kompetencijos sudedamosios dalies pasiekimų lygius. Tokių lygių kiekviename ugdymo etape turėtų būti apibrėžta bent keletas, kad mokiniai galėtų geriau suprasti mokymosi perspektyvą. Sudedamųjų kompetencijos dalių pasiekimo lygius galima apibrėžti pagal vieną ar keletą šių požymių: mokinio savarankiškumo atliekant užduotis lygį; mokinio pasitikėjimo savo jėgomis lygį; tikimybės, kad mokinys sėkmingai atliks užduotis, didumą; kontekstų, kuriuose mokinys gali pritaikyti savo gebėjimus, įvairovę; užduočių, kurias mokinys geba atlikti, sudėtingumo lygį; užduočių atlikimo kokybę.

10. Turi būti keliami dvejoji ugdymo tikslai ir / ar uždaviniai – ne tik siauresni, tiesiogiai susiję su mokomojo dalyko ugdymo turiniu, bet ir platesni, apimantys bendrųjų kompetencijų ugdymą.

11. Mokiniais pateikti įvairiapuses (teikiančios daug ugdymo ir ugdymosi galimybių) užduotis:

- skatinančias mokinius mąstyti ir aktyviai dalyvauti, kūrybingai taikyti žinias;
- teikiančias galimybių apibendrinimams;
- skatinančias perprasti ugdymo srities esminius principus;
- leidžiančias rinktis įvairius atlikimo būdus;
- skirtas įvairiems gebėjimams ugdyti;
- teikiančias pasirinkimo galimybių įvairių pasiekimų lygių mokiniams;
- leidžiančias bendradarbiauti ir diskutuoti;
- teikiančias galimybių mokiniams pajusti pasitikėjimą savo jėgomis ir tapti savarankiškiems.

12. Kad bendrųjų kompetencijų ugdymas būtų sėkmingas, mokiniams sukurti intelektualiai ir emociškai saugią, daug įvairių mokymosi galimybių teikiančią mokymosi aplinką.

IV. Mokinių pasiekimai

12.1. Ugdant mokėjimo mokyti kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

- 12.1.1. motyvuotą save sėkmingam mokymuisi;
- 12.1.2. kontroliuotą ir reguliuotą savo būsenas, atsižvelgdami į situacijas;
- 12.1.3. išmanytą savo charakterio, mokymosi ir galimybių ypatumus, gebėtų teisingai įvertinti užduočių sunkumą;
- 12.1.4. kontroliuotą savo mokymąsi – pasinaudodami grįžtamojo ryšio informacija, keltų mokymosi tikslus, organizuotą mokymosi veiklą;
- 12.1.5. nusakytą ir taikytą pagrindines mokymosi strategijas.

12.2. Ugdant komunikavimo kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

- 12.2.1. laikytusi svarbiausių komunikavimo taisyklių ir susitarimų ir suprastų jų svarbą;
- 12.2.2. praktiškai taikytų kalbos žinias, laikytusi kalbos normų;
- 12.2.3. komunikuotų remdamiesi socialinio ir kultūrinio konteksto pažinimu, paisytų adresato poreikių;
- 12.2.4. bendrautų, aiškintųsi prasmes ir jas kurtų, tikslingai naudodamiesi komunikavimo priemonėmis;
- 12.2.5. naudotųsi verbalinėmis ir neverbalinėmis strategijomis, norėdami būti suprasti ir suprasti kitus;
- 12.2.6. naudotųsi informacinėmis komunikacinėmis technologijomis.

12.3. Ugdant pažinimo kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

- 12.3.1. ieškotų informacijos ir ją nagrinėtų;
- 12.3.2. sistemiškai, logiškai mąstyti, apibendrintų ir padarytų pagrįstas išvadas;
- 12.3.3. keltų problemas ir klausimus, teisingai pasirinktų ir taikytų įvairias problemų sprendimo strategijas, ieškotų pagrįstų atsakymų;
- 12.3.4. kritiškai mąstyti ir vertinti įvairius informacijos šaltinius, alternatyvius požiūrius;
- 12.3.5. atliktų tyrimus, keltų ir tikrintų hipotezes, nustatytų priežastis, pokyčius ir pasekmes;
- 12.3.6. derintų tarpusavyje ir praktiškai taikytų įvairius pažinimo ir mąstymo būdus;
- 12.3.7. įsivertintų savo mąstymo teisingumą ir numatytų galimybes jį tobulinti.

12.4. Ugdant socialinę pilietinę kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

- 12.4.1. suprastų kitų žmonių poreikius, jausmus, skirtingas nuomones ir įsitikinimus, suteiktų jiems reikiamą pagalbą;
- 12.4.1. užmegztų ir palaikytų geranoriškus santykius su kitais, konstruktyviai spręstų ginčus ir konfliktus;
- 12.4.2. bendradarbiautų, dirbtų komandoje, siektų bendrų tikslų, spręstų problemas, derintų įvairias nuomones, susitartų ir įvertintų rezultatus;
- 12.4.3. suprastų savo tapatumą ir vaidmenį bendruomenėje, naudotųsi savo teisėmis ir atsakingai atliktų pareigas, laikytųsi įstatymų;
- 12.4.4. taikytų demokratinio poveikio priemones, argumentuotų ir įtikintų, kad reikia veikti, skatintų kitus, inicijuotų pokyčius;
- 12.4.5. dalyvautų aplinkosauginėje veikloje, vadovautųsi darnaus vystymosi principais, prisidėtų prie šalies ir pasaulio paveldo saugojimo.

12.5. Ugdant iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

- 12.5.1. išmanyti ir taikyti idėjų paieškos strategijas ir mokėtų rasti įkvėpimo šaltinius;
- 12.5.2. remdamiesi vaizduote, drąsiai keltų įvairias idėjas;
- 12.5.3. gebėtų apgalvoti, atrinkti, patikrinti idėjas ir jas veiksmingai įgyvendinti;
- 12.5.4. remdamiesi vaizduote, išvelgtų netikėtas idėjų sąsajas ir kaip galima pritaikyti idėjas nestandartinėse situacijose;
- 12.5.5. rodytų iniciatyvą, neventgų apgalvotai rizikuoti, klysti, plėtoti inovatyvius, autentiškas idėjas;
- 12.5.6. paaiškintų kitiems savo sumanymus, jų inovatyvumą ir veiksmingumą.

12.6. Ugdant asmeninę kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

- 12.6.1. suvoktų save kaip laisvus, atsakingus asmenis ir apmąstytų savo tapatumą;
- 12.6.2. adekvačiai vertintų asmenines savybes, pasitikėdami savimi jas tobulintų;
- 12.6.3. apmąstytų gyvenimo prasmę, keltų tikslus, garbingai, sąžiningai, kryptingai ir atkakliai jų siektų;
- 12.6.4. suprastų, valdytų ir tinkamai reikštų savo emocijas ir jausmus;
- 12.6.5. vadovautųsi moralės nuostatomis ir numatydami savo veiksmų padarinius elgtųsi atsakingai;
- 12.6.6. rūpintųsi sveikata ir brangintų gyvybę, saugiai elgtųsi, vengtų žalingų įpročių, rizikos atveju ieškotų pagalbos;
- 12.6.7. pozityviai mąstyti, priimtų gyvenimo iššūkius ir pokyčius, numatytų pasirinkimo galimybes, gebėtų įveikti sunkumus.

12.7. Ugdant kultūrinę kompetenciją, siekiama, kad mokiniai:

12.7.1. suprastų tautos, šalies, Europos ir pasaulio kultūros prasmę, vertę ir tarpusavio ryšius;

12.7.2. tapatintų save su Lietuvos ir Europos kultūra;

12.7.3. orientuotųsi kultūrinėje erdvėje (būtų susipažinę su svarbiausiais kultūros paveldo ir etninės kultūros objektais, kultūros reiškinais, kultūros kūrėjais, kultūrų skirtumais ir panašumais) ir suprastų šiuolaikinės kultūros raidos tendencijas;

12.7.4. suprastų atsakingo, kūrybingo požiūrio į kultūrą svarbą ir aktyviai kūrybingai dalyvautų kultūrinėje veikloje;

12.7.5. būtų išsiugdę estetinį skonį, išmanytų etiketą ir kritiškai vertintų stereotipus;

12.7.6. suprastų kūrybinių industrijų svarbą ekonomikai;

12.7.7. gebėtų pagarbiai ir tolerantiškai bendrauti su kitų kultūrų atstovais ir spręsti tarpkultūrinio

13. Mokinių kompetencijų vertinimas

13.1. Kompetencija yra sudėtinga mokinio nuostatų, gebėjimų ir žinių visuma, todėl mokyklinėje praktikoje ją visapusiškai įvertinti sunku.. Apie konkrečios mokinio bendrosios kompetencijos ugdymo rezultatus sprendžiama iš jo atskirų sudedamųjų kompetencijos dalių įvertinimų.

18.2. Kad bendrųjų kompetencijų ugdymas būtų sėkmingas, būtina tinkamai taikyti formuojamąjį vertinimą, nes kompetencijos įgyjamos tik mokiniui aktyviai ir veiksmingai mokantis. Geras formuojamasis vertinimas paskatina mokinio motyvaciją mokytis, neleidžia jam nukrypti nuo konstruktyvių kompetencijų ugdymosi tikslų ir leidžia pasirinkti veiksmingus mokymosi būdus ir strategijas. Formuojamojo vertinimo procese mokinys išmoksta įsivertinti savo pasiekimus ir pažangą.

18.3. Kompetencijų sudedamųjų dalių vertinimo užduočių turi būti ganėtinai daug, kad būtų galima išsamiai atskleisti mokinio įgytus gebėjimus, sudedamąsias kompetencijų dalis ir mokinio pasirengimą jas darniai sieti.

18.4. Neformaliai įvertinti mokinių nuostatas, sudarančias kompetencijų pagrindą, ir pačias mokinių kompetencijas geriausiai galima stebint mokinių darbą, įtraukiant mokinius į vertinimo ir įsivertinimo procesą, bendradarbiaujant ir diskutuojant su jais, gretinant gautus iš įvairių šaltinių vertinimo duomenis.